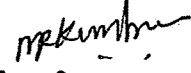

प्रतिज्ञापत्र

संपूर्ण स्वच्छता अभियानातील माहिती, शिक्षण व संवादाची भूमिका :
सांगली जिल्ह्यातील दोन गावांचा तुलनात्मक अभ्यास या विषयावरील प्रस्तुत
प्रबंध मी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम.फिल. (समाजशास्त्र) या पदवीसाठी सादर केला
आहे. हा प्रबंध अथवा त्याचा कोणताही भाग मी अन्यत्र कोणत्याही पदवीसाठी सादर
केलेला नाही.

ठिकाण : कोल्हापूर.

दिनांक : १५/१२/२००८

मीनाक्षी प्रभाकर कुंभार
संशोधक विद्यार्थी

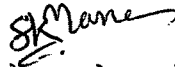
प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, मीनाक्षी प्रभाकर कुंभार यांनी संपूर्ण स्वच्छता अभियानातील माहिती, शिक्षण व संवादाची भूमिका : सांगली जिल्ह्यातील दोन गावांचा तुलनात्मक अभ्यास या विषयावरील संशोधन कार्य समाधानकारकरित्या पूर्ण केलेले आहे. कु. मीनाक्षी प्रभाकर कुंभार यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली स्वतंत्ररित्या प्रस्तुत प्रबंध लिहिला असून तो इतर कोणत्याही विद्यापीठातील कुठल्याही अन्य पदवीसाठी सादर केलेला नाही.

सादरचा प्रबंध शिवाजी विद्यापीठाच्या एम.फिल. (समाजशास्त्र) या पदवीसाठी सादर करण्यास माझी अनुमती आहे.

ठिकाण : कोल्हापूर.

दिनांक : १८/१२/२००८

डॉ. शैलजा के. माने

संशोधक मार्गदर्शक

ऋणनिर्देश

हा प्रबंध सादर करीत असताना सर्वप्रथम माझ्या मार्गदर्शिका डॉ. शैलजा के. माने यांच्याविषयी कृतज्ञता व्यक्त करताना मला अतिशय आनंद होत आहे. त्यांच्या समर्थ मार्गदर्शनाशिवाय या संशोधनाचे कार्य पुरे होऊ शकले नसते. त्यांनी वेळोवेळी दिलेल्या वेळामुळे व दाखविलेल्या आपुलकीमुळे प्रस्तुत प्रबंधास हे सुंदर स्वरूप प्राप्त होऊ शकले. त्यामुळे मी त्यांची मनःपूर्वक आभारी आहे.

समाजशास्त्र विभागाचे माजी विभागप्रमुख डॉ. जे. बी. आंबेकर व वर्तमान विभागप्रमुख डॉ. एस. ए. साळुंखे यांनी वेळोवेळी केलेल्या सहकार्याबद्दल मी त्यांची ऋणी आहे. तसेच समाजशास्त्र विभागातील डॉ. आर. बी. पाटील, डॉ. साळवे, श्री. डी. श्रीकांत व श्री. केंद्रे सर यांनी केलेल्या सहकार्याबद्दल मी त्यांची आभारी आहे. याशिवाय श्री. सुतार व श्री. बुचडे यांनीही या कामी मला सहकार्य केले.

या संशोधनाच्या दरम्यान अंकलखोप व कावजीखोतवाडी येथील सरपंच, ग्रामसेवक व नागरीक स्त्री-पुरुषांनी केलेल्या सहकार्याबद्दल मी त्यांचे आभार मानते. कारण त्यांच्या प्रतिसादाशिवाय हे संशोधन केवळ अशक्य होते.

मानवेंद्रनाथ रॉय अनौपचारिक शिक्षण व संशोधन संस्थेचे अध्यक्ष व प्रमुख संशोधक माझे पती डॉ. राजेंद्र कुंभार यांचे बहुमोल सहकार्य मला लाभले नसते, तर सादर प्रबंध पूर्ण होणे केवळ अशक्य होते. त्यांच्या कामाच्या आत्यंतिक व्यस्ततेमधूनही त्यांनी मला जो वेळ दिला व मार्गदर्शन केले, त्याबद्दल त्यांचे आभार न मानता त्यांच्या ऋणातच राहणे मी पसंद करते.

माझ्या संशोधनाच्या कठीण काळात माझ्या सर्व कुटुंबियांनी मला नीटपणे समजावून घेतले आणि धीर दिला त्याबाबत माझे आई-वडील, सासु-सासरे व घरातील सर्वच माणसांचे आभार मानताना माझे मन भरून येत आहे.

या संशोधन कार्यात गुंतून गेल्यामुळे अनेक वेळा माझे मुलांकडे दुर्लक्ष झाले, तरी माझी दोन्हीही मुले कबीर व कणाद यांनी मला समजून घेतले याबाबत त्यांचे कौतूक करावे तेवढे थोडेच.

या प्रबंधाच्या टायपिंगचे काम अत्यंत सुबकपणे व वेळेवर करून दिल्याबद्दल अनिल म्हमाने, शोभा चाळके तसेच अधिक चाळके यांचे मी मनःपूर्वक आभार मानते.

तथ्यसंकलन व विश्लेषणाच्या कामी सौ. बनुराई कुंभार, श्री. सुधीर कुंभार, रेखा आक्का व जयेंद्र यांनी बहुमोल सहकार्य केले. वैद्यकीय क्षेत्रातील स्पृहणीय कार्याबद्दल डॉ. आनंदीबाई जोशी पुरस्कार मिळविणाऱ्या डॉ. उषाताई यांचे मार्गदर्शन व मदत मला मिळाली हे मी माझे भाग्य समजते.

एम. फिल. पदवीच्या सुयशाकडे वाटचाल करित असताना पावलोपावली ज्यांनी ज्यांनी मला आनंदाने, सहृदयतेने मोलाचे मार्गदर्शन केले व प्रोत्साहन दिले त्या सर्वांचे मी आभारी आहे.

ठिकाण : कोल्हापूर.

दिनांक : १५/१२/२००८

मीनाक्षी प्रभाकर कुंभार

संशोधक विद्यार्थी